

WIADOMOŚCI BANKU POLSKIEGO

(Drukowane jako rękopis).

Rok IX.

WARSZAWA, DNIA 30 CZERWCA 1932 R.

Nr. 12.

TREŚĆ:

Odznaczenia	str. 117			str.
Ruch służbowy	" 117	Stopa dyskontowa banków biletowych	"	121
Sytuacja budżetowa Stanów Zjednoczonych	" 117	Uzupełnienie „Spisu formularzy”	"	122

Odznaczenia.

Pan Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej nadał „Medal Niepodległości” za prace w dziele odzyskania Niepodległości pp. Ignacemu Borasowi, urzędnikowi Oddziału w Piotrkowie, Janowi Mackiewiczowi, urzędnikowi Oddziału Głównego (Monitor Polski Nr. 121 z 30 maja 1932 r.) oraz „Krzyż Niepodległości” p. Stanisławowi Zakwaskiemu, urzędnikowi Oddziału Głównego (Monitor Polski Nr. 48 z 29 lutego 1932 r.).

Ruch służbowy.

Zmarli.

Roman Markiewicz, emerytowany urzędnik Oddziału Głównego.

Sytuacja budżetowa Stanów Zjednoczonych.

Budżet Stanów Zjednoczonych zamknięty został 30 czerwca 1931 roku po raz pierwszy od 1919 roku niedoborem w wysokości 903 milj. dolarów. Przedkładając kongresowi na początku sesji zwyczajnej w grudniu r. ub. preliminarz budżetu na rok 1933, prezydent Hoover oświadczył, że niedobór za rok kończący się 30 czerwca 1932 roku wyniesie 2.123 milj. dolarów. Suma ta nie obejmowała wówczas 500 milj. dolarów, udzielonych później nowozałożonej instytucji Reconstruction Finance Corporation — 125 milj. dolarów, przyznanych dla stanowych banków rolnych, oraz szeregu innych wydatków nadzwyczajnych tak, że całkowity niedobór za rok 1932 oceniany jest na 3 miliardy dolarów. Tak samo preliminarz budżetu, przedłożonego kongresowi na okres skarbowy 1933 r., rozpoczynający się z dniem 1 lipca b. r., przewiduje niedobór w wysokości 1.420 milj. dolarów, mimo że w stosunku do prawdopodobnych wyników okresu skarbowego 1931/32 dochody preliminowano o 338 milj. dolarów wyżej a wydatki o 365 milj. dolarów niżej. Poważny niedobór 5.320 milj. dolarów za 3 lata zwraca zainteresowanie całego świata na gospodarkę budżetową Stanów Zjednoczonych, które dotychczas przez 11 lat umarzały stale nadwyżkami budżetowymi dług publiczny, zmniejszając go z 26 do 16 miliardów dolarów.

Badając przyczyny niedoboru budżetowego Stanów Zjedn., przedewszystkiem zwraca uwagę fakt zmniejszania się od 1927 roku wpływów skarbowych, gdy tymczasem wydatki wzrastały, jak to wynika z następujących liczb w milj. dolarów:

		Wpływy	Wydatki	Nadwyżka
Rok 1927	Rzeczywiste	4.129	3.494	+ 635
„ 1928		4.042	3.644	+ 398
„ 1929		4.033	3.848	+ 185
„ 1930		4.178	3.994	+ 184
„ 1931	Prze- wid- wane	3.317	4.220	— 903
„ 1932		2.239	4.362	— 2.123
„ 1933		2.577	3.997	— 1.420

Zestawienie powyższe, oparte do 1931 roku włącznie na wynikach rzeczywistych a następnie na preliminarzu, przedłożonym przez prezydenta kongresowi, wykazuje, że dochody budżetowe obniżyły się od 1927 do 1931 roku włącznie o 812 milj. dolarów, gdy tymczasem wydatki wzrosły o 726 milj. dolarów. Proces kurczenia się wpływów a równoczesnego wzrostu wydatków pogłębił się jeszcze bardziej w 1932 r. i dopiero w roku następnym ma on być powstrzymany.

Podstawę dochodów, stanowi podatek dochodowy (50% — 60%), oparty na ustawie z 1928 roku, obciążający progresywnie dochody osób samotnych powyżej 2.500 dolarów rocznie, dochody żywicieli rodzin powyżej 3.500 dolarów oraz dochody spółek akcyjnych. Wobec wysokiego minimum podatkowego, podatek osobisto-dochodowy opłaca niecałe 2,500.000 mieszkańców, przyczem nawet ta liczba podatników doznawała wielu ulg w okresie pomyślności. Z innych wpływów największe znaczenie mają cła, podatki konsumcyjne a zwłaszcza najbardziej stałe źródło dochodu — akcyza od tytoniu, wreszcie opłaty stemplowe, spłata zobowiązań zagranicznych, dochody z posiadanych przez rząd obligacji kolejowych i t. p. Najważniejsze z tych wpływów kształtowały się następująco w milj. dolarów:

	1927	1928	1929	1930	1931
podatek dochodowy	1.834	2.348	2.396	2.410	1.860
cła	605	569	602	587	378
akcyza od tytoniu	376	396	434	450	440
spłaty zobowiązań zagran.	—	—	—	240	236

Z powyższego zestawienia wynika, że najważniejsze źródła jak: podatek dochodowy i cła odegrały w zmniejszeniu się dochodów budżetowych decydującą rolę dopiero w 1931 roku. Jest to przytem zupełnie zrozumiałe, że podlegające silnie działaniu konjunktury wpływy z podatku dochodowego wzrastały aż do 1930 roku, poczem w 1931 roku spadły o 550 milj. dolarów. Według preliminarza prezydenta Hoovera wpływy te za rok 1932 miały zmniejszyć się do 1.140 milj. dolarów tak, że na tej podstawie prelinowano je na rok 1933 w wysokości 1.100 milj. dolarów. Jednakże od grudnia, kiedy ten preliminarz został przedłożony kongresowi, wpływy z podatku dochodowego zmniejszały się tak szybko, że już w lutym r. b. minister skarbu oświadczył, że na rok 1933 zostały one prelinowane o 333 milj. dolarów za wysoko. Tak samo, jak podatek dochodowy, silnemu oddziaływaniu konjunktury podlegają wpływy z ceł, których spadek rozpoczął się o rok wcześniej. Wpływy z obydwóch tych źródeł zmniejszyły się w 1931 roku o 759 milj. dolarów; obok dalszego kurczenia się tych wpływów w następnym roku skarbowym wzrost niedoboru budżetowego wywołany został ogłoszeniem moratorium dla długów zagranicznych, które pozbawiło skarb około 247 milj. dolarów.

Wydatki budżetowe, zwiększone ogromnie w latach 1918 i 1919 na prowadzenie wojny, były następnie do 1927 roku zmniejszane do poziomu 3·5 miljarda dolarów. Odtąd następuje ponowny ich wzrost tak, że w 1932 roku są one prawie sześciokrotnie wyższe, aniżeli w 1915 roku i wynoszą około 33 dolarów na mieszkańca. Wzrost ten nastąpił skutkiem wydatków na: oprocentowanie i amortyzację długu publicznego, powstałego w czasie wojny, zasiłki dla weteranów, których liczba wzrosła po wojnie światowej, wreszcie na armję lądową i marynarkę wojenną. Przemawiając na zebraniu Międzynarodowej Izby Handlowej w maju roku ubiegłego, pzezydent Hoover oświadczył, że koszty przeszłych wojen i przygotowań wojennych na przyszłość stanowią 72% wydatków budżetowych rządu federalnego. Foreign Policy Association w Nowym Jorku stwierdza, że w obecnym okresie depresji wydatki Stanów Zjednoczonych na zbrojenia lądowe i morskie są najwyższe z pośród państw całego świata i stanowią szóstą część światowych wydatków na te cele.

Wspomniane wydatki przedstawiają się następująco w milj. dolarów:

	1927	1930 rzeczywiste	1931	1932 preliminowane	1933
Zbrojenia lądowe	351	454	478	484	430
„ morskie	319	374	354	379	375
Zasiłki dla weteranów	—	822	709	1.207	1.072
Oprocentowanie i amortyzacja długu publicznego	—	1.213	1.051	1.107	1.137
Razem	—	2.863	2.592	3.177	3.014
w stosunku do ogółu wydatków		71%	61%	73%	76%

Wymienione wydatki stanowią zatem przeciętnie 70% ogółu wydatków budżetowych; na pozostałe 30% składają się stosunkowo poważne niedobory poczty, które np. na rok 1933 preliminowe są w kwocie 155 milj. dolarów, t. j. 4% ogólnej sumy wydatków, wreszcie wydatki, związane z normalnymi czynnościami administracji państwowej, posiadające przytem znaczenie ogólnopaństwowe, jak polityka zagraniczna. Wydatki inne, jak na utrzymanie dróg, wymiar sprawiedliwości, bezpieczeństwo i t. p. obciążają budżety poszczególnych stanów, a wydatki na oświatę, opiekę społeczną, częściowo również na budowę i utrzymanie dróg obciążają budżety poszczególnych gmin.

W każdym razie punkt ciężkości wydatków rządu federalnego spoczywa na pierwszej kategorii wydatków i w nich należałoby szukać poważniejszych oszczędności, zdolnych do usunięcia tak wielkiego niedoboru, jaki ujawnił się w ostatnich latach. Tymczasem pewna zniżka preliminowanych wydatków na rok 1933 na zbrojenia zarówno lądowe jak i morskie wyjaśniona jest w orędziu dorocznym prezydenta Hoovera, ogłoszonym przy przedłożeniu preliminarza, jedynie zniżką cen. Z tego powodu zatem zmniejszyły się koszty bieżące utrzymania wojsk lądowych i morskich, gdy tymczasem koszty budowy okrętów wojennych mają wynieść w 1933 roku 57 milj. dolarów, to znaczy więcej, aniżeli w którymkolwiek z 10 lat poprzednich. Preliminarz tych wydatków na rok 1933 wyszedł bez poważniejszych zmian z kongresu, który postanowił jedynie połączyć departamenty wojsk lądowych i morskich, ażeby w ten sposób uzyskać pewne oszczędności.

Oprócz tych przyczyn, stale oddziaływających na wzrost wydatków w ostatnich latach, które ujawniły niedobór budżetowy, złożyły się również przyczyny inne, przypadkowe lub konjunkturalne. Należy tu wymienić zatem pomoc, jakiej udzielono rolnikom w 1931 roku na obszarach, nawiedzonych suszą, skutkiem czego wzrosły wydatki o 160 milj. dolarów. Poza tem, nie uznając jako środka walki z bezrobociem systemu zasiłków, stosowanego w Europie, który rzekomo prowadzi do wzrostu bezrobocia, rząd Stanów Zjednoczonych wykonywa szeroko zakrojony program robót publicznych w zakresie budowy i konserwacji gmachów publicznych, portów, dróg lądowych i wodnych, samolotów, okrętów i t. p. Wydatki na te cele wyniosą w 1932 r. około 520 milj. dolarów, a na rok 1933 preliminowane są w wysokości 620 milj. dolarów, przyczem kwoty te objęte są częściowo wymienionymi poprzednio pozycjami budżetu.

Podkreślając w czasie otwarcia sesji budżetowej kongresu, że zasadnicze trudności gospodarcze Stanów Zjednoczonych wynikają obecnie z braku zaufania, a pierwszym warunkiem zaufania jest stałość gospodarki budżetowej kraju, prezydent Hoover przedstawił trzy środki zrównoważenia budżetu: zwiększenie dochodów, ograniczenie wydatków i operacje kredytowe. Preliminarz budżetu na rok 1933 przewiduje równoczesne stosowanie tych trzech środków.

Zwyżka wpływów, drogą podniesienia podatków, została zaprojektowana jako środek tymczasowy i nadzwyczajny na okres dwóch lat, począwszy od 1 lipca 1932 roku. Dzięki niej dochody budżetowe mają wzrosnąć w roku skarbowym 1933 do tego stopnia, ażeby budżet został zrównoważony z tym jedynie wyjątkiem, że ustawowa amortyzacja długu publicznego w tym roku nastąpi ze środków, uzyskanych z operacji kredytowych. Natomiast rok 1934 ma dostarczyć już takich dochodów, że wystarczą one również i na ustawową amortyzację długu publicznego. Pierwotny projekt rządowy przewidywał zwiększenie dochodów w 1933 r. o 920 milj. dolarów przez doprowadzenie wysokości podatków do poziomu z 1924 roku, co zapewniłoby korzystanie z doświadczenia, zdobytego przy ówczesnym systemie podatkowym. Minimum, zwolnione od podatku dochodowego, zostało obniżone do 1000 dolarów rocznego dochodu osób samotnych i 2.500 dolarów żywicieli rodzin, przez co rozszerzono zasięg płatników tego podatku. Jednakże gwałtowny spadek dochodów w początkach roku bieżącego wskazywał na wyczerpanie się dotychczasowych źródeł podatkowych. Przewidziana zwyżka wpływów o 920 milj. dolarów, oparta głównie na podatku dochodowym, okazała się niewystarczająca, wobec czego postanowiono większy nacisk położyć na podatki konsumcyjne. Kongres, który dotychczas uchwalał preliminarze budżetu, przedkładane przez prezydenta, bez większych zmian, tym razem po uciążliwej dyskusji uchwalił ustawę podatkową, która przewiduje dodatkowe wpływy w 1933 r. w wysokości 1.118 milj. dolarów, z czego na podatek dochodowy przypada 219 milj. dolarów, na podatki konsumcyjne 450 milj. dolarów, opłaty pocztowe i telegraficzne 152 milj. dolarów i t. p.

Początkowe ograniczenie wydatków w preliminarzu prezydenta o 365 milj. dolarów w stosunku do prawdopodobnych wyników 1932 roku uznane zostało za bardzo poważny wysiłek oszczędnościowy z tego względu, że z ogólnej sumy wydatków 3.997 milj. dolarów, preliminowanej na 1933 rok, suma 1.285 milj. dolarów opiera się na istniejących ustawach, ponadto suma około 1 miljarda uważana jest

również za taką, która posiada charakter stałego obciążenia tak, że w rezultacie oszczędności zastosowano w odniesieniu do pozostałych 1.712 milj. dolarów. Jednak, gdy kongres uchwalił dodatkowe wpływy na rok 1933 w sumie 1.118 milj. dolarów, zamiast potrzebnych do zrównoważenia budżetu 1.241 milj. dolarów, wówczas postanowiono dokonać dalszych oszczędności w wydatkach na sumę około 200 milj. dolarów, lecz nie przy pomocy mechanicznego ich ograniczenia, a drogą usprawnienia administracji i zaniechania pewnych czynności w okresie wyjątkowym.

Program zrównoważenia budżetu w przeciągu dwóch lat przewiduje w roku 1933 niedobór, odpowiadający kosztom obsługi długu publicznego. Niedobór ten, preliminowany w rzeczywistości znacznie wyżej, ma być pokryty przy pomocy kredytu, a zatem drogą odpowiedniego powiększenia długu publicznego.

Należy się zastanowić, w jakim stopniu środki przedsięwzięte, celem zrównoważenia budżetu, są realne? Przedewszystkiem nie ulega wątpliwości, że projekt podwyższenia dochodów przy pomocy wyższej podatków będzie bardzo trudny do zrealizowania z dwóch powodów: stałego pogorszenia się konjunktury, a zatem i niżki dochodu narodowego, oraz ze względu na dotychczasowe obciążenie podatkowe w Stanach Zjednoczonych. Dochód narodowy wzrastał bez przerwy w okresie wojny i powojennym tak, że w rezultacie z 34.4 miliardów dolarów w 1913 r. podniósł się do 84.1 miljarda w 1929 r. Według tymczasowych obliczeń w roku 1931 nastąpił raptowny spadek dochodu do 52.5 miljarda dolarów a niewątpliwie spadek ten posunął się jeszcze dalej w 1932 roku. Równolegle ze wzrostem dochodu narodowego wzrastało obciążenie podatkami federalnymi, stanowymi i gminnymi tak, że z 22.7 dolara w 1913 r. podniosło się ono do 58.3 dol. na mieszkańca w 1929 roku. Szczególnie uciążliwe przytem jest obciążenie podatkami stanowymi i gminnymi, które ostatnimi laty wzrastało silniej, aniżeli obciążenie podatkami federalnymi, co obrazuje następujące zestawienie w milj. dolarów:

podatki	1913	1922	1926	1928	1929
federalne	668	3.487	3.207	3.194	3.328
stanowe	300	858	1.264	1.507	1.631
gminne	1.219	3.157	4.134	4.641	4.833

Wysiłki zatem w kierunku zwiększenia dochodów mogą być sparaliżowane istniejącem już obciążeniem, tem bardziej, że o ile w latach pomyślności ludność znosiła cierpliwie to nadmierne obciążenie podatkowe, nie wnikając przytem zbyt w zakres gospodarki skarbowej, to obecnie w wielu miejscowościach ujawniają się akty sabotażu podatkowego, organizowane są protesty i strajki podatników.

Perspektywy zwiększenia dochodów są zatem słabe, wobec czego tem większy wysiłek należałoby skierować na oszczędności w wydatkach. Niema wątpliwości, że zmniejszenie preliminowanych wydatków na rok 1933 jest zupełnie niewystarczające, a jednak rząd podkreśla, że dokonano oszczędności we wszystkich tych dziedzinach, gdzie pozwalało tylko na to dobro publiczne, oraz że kredyty żądane od parlamentu stanowią minimum tego, co jest niezbędne do wykonywania normalnych funkcji państwowych. Poza tem trudności będzie przedstawiało utrzymanie wydatków nawet w tych granicach, a szczególną groźbę pod tym względem stanowią zwiększające się zasiłki dla weteranów, które podważają gospodarkę skarbową Stanów Zjednoczonych.

Operacje kredytowe, jako trzeci środek zrównoważenia budżetu na rok 1933, przewidziane są głównie na pokrycie kosztów ustawowej amortyzacji i odsetek długu publicznego. W ten sposób pokryty został dotychczasowy niedobór kosztem odpowiedniego zwiększenia długu publicznego, który w końcu 1930 r. osiągnął poziom najniższy po wojnie 15.7 miljarda dolarów, a następnie wzrastał, osiągając w lutym 1932 r. 17.8 miljarda dolarów. Jednakże, mimo dużych możliwości zaciągania pożyczek przez rząd federalny na rynku amerykańskim, możliwości te na dalszą odległość uwarunkowane są co najmniej poważnemi wysiłkami w kierunku zrównoważenia budżetu. Obawa przed wzrastającym niedoborem, jak również ciągła podaż obligacji przez rząd, zniechęca publiczność do ich kupna, powodując spadek kursu i w rezultacie zamyka źródła kredytu. Banki amerykańskie ustosunkowują się teraz bardzo ostrożnie do gospodarki związków publicznych i udzielają tylko wtenczas pożyczek, gdy ich żądania zrównoważenia budżetu związku są spełniane. Takie warunki np. towarzyszyły pożyczce w wysokości 100 milj. dolarów, zaciągniętej przez gminę Nowego Jorku w początkach roku bieżącego.

Z powyższych rozważań wynika, że przedsięwzięte środki, celem usunięcia niedoboru budżetowego w Stanach Zjednoczonych, wydają się niewystarczające, głównie dlatego, że brak jest zdecydowanych posunięć w zakresie oszczędności w wydatkach. W tych warunkach zagadnienie zrównoważenia budżetu rządu federalnego jest trudniejsze, aniżeli gdziekolwiek.

Stopa dyskontowa banków biletowych.

PAŃSTWA	K o n i e c				Data, od której obowiązuje zmieniona stopa	Rubryka na odnoto- wywanie później- szych zmian	Data, od której obowiązuje ostatnia zmiana	Rubryka na odnoto- wywanie później- szych zmian	Data, od której obowiązuje ostatnia zmiana
	marca	kwietnia	maja	czerwca					
	1 9 3 2 r.								
Szwajcaria . . .	2	2	2	2	22. 1. 1931.				
Francja	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	10. 10. 1931.				
Holandja	3	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	19. 4. 1932.				
Anglja	3 ¹ / ₂	3	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	13. 5. 1932.				
Stany Zjedn. . .	3	3	3	2 ¹ / ₂	24. 6. 1932.				
Belgja	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	14. 1. 1932.				
Danja	5	5	4	4	30. 5. 1932.				
Szwecja	5	5	4 ¹ / ₂	4	3. 6. 1932.				
Norwegja	5	5	4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	20. 5. 1932.				
W. M. Gdańsk . .	5	5	5	5	24. 11. 1931.				
Czechosłowacja.	6	5	5	5	12. 4. 1932.				
Indje	6	5	5	5	28. 4. 1932.				
Niemcy	6	5	5	5	28. 4. 1932.				
Italja	6	6	5	5	2. 5. 1932.				
Japonja	5·84	5·84	5·84	5.11	7. 6. 1932.				
Estonja	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	1. 2. 1932.				
Łotwa	6	6	6	6	1. 10. 1930.				
Węgry	7	6	6	6	19. 4. 1932.	5	1. 7. 1932.		
Hiszpanja	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	8. 7. 1931.				
Portugalja	7	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	2. 4. 1932.				
Finlandja	7	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	19. 4. 1932.				
Rumunja	7	7	7	7	4. 3. 1932.				
Austrja	7	7	7	7	18. 3. 1932.				
Litwa	7 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	7	7	4. 5. 1932.				
Polska	7 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	3. 10. 1930.				
Jugosławja	7 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	20. 7. 1931.				
Rosja	8	8	8	8	5. 4. 1927.				
Bułgarja	9 ¹ / ₂	9 ¹ / ₂	8	8	25. 5. 1932.				
Grecja	11	11	11	11	20. 2. 1932.				

UZUPEŁNIENIE „SPISU FORMULARZY”.

Nowe formularze.

Nr. formularza	NAZWA FORMULARZA	Termin przechowy- wania		Rodzaj formularza	Przeciętna ilość formularza, po- trzebna w Oddziale		U w a g a
		miesię- cy	lat		miesięcz- nie	rocznie	
109	Wykaz weksli i dokumentów inkasowych Banku Polskiego, oddanych przez Zastępstwo do protestu notariuszowi	—	1	kartka	—	—	Tylko Zastępstwa w miarę potrzeby
261	Zestawienie zleceń giełdowych dla dysponenta giełdowego	—	—	blok	—	—	W miarę potrzeby Oddziały, w których siedzibach znajdują się giełdy
262	Rachunek za kupione lub sprzedane na giełdzie papiery wartościowe	—	10	blok	—	—	W miarę potrzeby
263	Książka kontroli zleceń giełdowych (kupna i sprzedaży)	—	10	książka	—	—	W miarę potrzeby
264	Protokół-primanota zdyskontowanych papierów wartościowych	—	3	książka	—	1	Tylko Oddział Główny
Centr. 112	Kontrola egzekucyj w okręgu Oddziału Głównego	—	1	książka	—	—	W miarę potrzeby
Centr. 113	Kontrola egzekucyj w okręgach Oddziałów	—	1	książka	—	—	W miarę potrzeby
Centr. 114	Pokwitowanie skutecznie wpłat	—	3	blok	—	—	W miarę potrzeby
Centr. 345	Wykaz zastawionych papierów wartościowych	—	1	arkusz	—	—	W miarę potrzeby

Unieważnione.

222	Wykaz opłaconych kuponów od akcji Banku Polskiego (zał. do raportu kasowego)	—	—		—	—	
308	Czeki dotacyjne dla kas skarbowych	—	—		—	—	

UWAGA. Nazwa formularza Nr. 223 otrzymuje brzmienie:

„Koperta do wysyłki opłaconych kuponów dywidendowych od akcji Banku Polskiego“ (załącznik do raportu kasowego).